

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**privind excepția de neconstituționalitate a punctului 2 din Hotărârea
Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de
acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou**

(Sesizarea nr. 30g/2014)

CHIȘINĂU
29 mai 2014

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Petru RAILEAN, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Victor POPA, *judecători*,
cu participarea dlui Eugeniu Osipov, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 22 aprilie 2014,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 22 aprilie 2014 de Curtea Supremă de Justiție, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, privind excepția de neconstituționalitate a punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou și Hotărârii Guvernului nr.1138 din 15 decembrie 2010 cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărârea menționată.

2. Potrivit punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010, cu modificarea ulterioară, comercializarea mărfurilor indigene și de import care au fost marcate cu “Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și “Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005 se va efectua până la 1 aprilie 2011.

3. Autorul sesizării a pretins că prevederile punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 contravin articolelor 8, 9, 46, 54, 126 și 127 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 19 mai 2014 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Guvernului.

6. La ședința plenară publică a Curții, a fost prezent avocatul reclamantului care a ridicat excepția de neconstituționalitate, dna Alina Balan. Guvernul a fost reprezentat de dl Ilie Nevmerjițchi, șef al Direcției

asistență juridică, și dl Igor Lazăr, șef – adjunct al Direcției generale de metodologie a impozitelor și taxelor din cadrul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 8 aprilie 2010, prin Hotărârea Guvernului nr. 243, a fost stabilit termenul limită de comercializare a mărfurilor indigene și de import marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005, și anume 1 ianuarie 2011.

8. Prin Hotărârea nr. 1138 din 15 decembrie 2010, termenul limită de *1 ianuarie 2011* a fost substituit cu termenul de *1 aprilie 2011*.

9. În perioada 2005-2006, SRL „CEBACOT” a importat din Korea de Sud și Armenia țigarete, iar în luna aprilie 2011 la depozitul întreprinderii au rămas stocate 1312495 pachete de țigări marcate cu timbre scoase din circulație.

10. În repetate rânduri, SRL „CEBACOT” a comunicat Ministerului Finanțelor imposibilitatea comercializării în termenele stabilite a volumului existent de țigări și a solicitat de a se găsi o modalitate pentru deblocarea situației. La respectivele demersuri nu a fost întreprinsă nici o măsură.

11. În urma unui control, societății i-au fost aplicate amenzi pentru încălcarea legislației fiscale, și anume comercializarea mărfurilor pe care sunt aplicate timbre de acciz nevalabile, totodată fiind sechestrate un șir de mărfuri.

12. La 28 august 2013 SRL „CEBACOT” s-a adresat Judecătoriei sect. Râșcani cu cerere de chemare în judecată împotriva Inspectoratului Fiscal de Stat (mun. Chișinău) privind anularea actului administrativ de control, a Deciziei prin care s-a aplicat amenda pentru încălcarea legislației fiscale și a Deciziei prin care s-a respins contestația depusă de întreprindere.

13. În ședința de judecată din 2 aprilie 2014 avocatul reclamantului SRL „CEBACOT” a solicitat suspendarea examinării cauzei civile și depunerea unui demers către Curtea Supremă de Justiție în vederea sesizării Curții Constituționale cu privire la neconstituționalitatea punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou și Hotărârii Guvernului nr.1138 din 15 decembrie 2010 cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărârea nr.243.

14. În motivarea demersului privind ridicarea excepției de neconstituționalitate avocatul reclamantului a susținut că prin normele contestate, care au stat la baza emiterii deciziilor de către organul fiscal, s-au încălcat un șir de prevederi constituționale, și anume articolele 9, 46, 54, 126 și 127, ce țin de protecția de către stat a proprietății, precum și asigurarea libertății comerțului.

15. Totodată, avocatul reclamantului a menționat că prin hotărârile Guvernului a fost stopată activitatea întreprinderilor care comercializează pe piața Republicii Moldova produse din tutun. De asemenea, le-a fost îngăduit dreptul de a dispune și de a se folosi de bunurile care le aparțin.

16. Examinând demersul, instanța de fond a reținut că prevederile punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou și Hotărârii Guvernului nr.1138 din 15 decembrie 2010 cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărâre contravin după conținut prevederilor articolelor 8, 9, 46, 54, 126 și 127 din Constituție, coroborate cu articolul 1 alineatul 1 al Protocolului adițional nr.1 la Convenția Europeană.

17. Prin încheierea din 2 aprilie 2014 Judecătoria sect. Râșcani, mun. Chișinău, a suspendat examinarea cererii de chemare în judecată și a dispus înaintarea unui demers către Curtea Supremă de Justiție pentru sesizarea Curții Constituționale.

18. Prin Hotărârea nr.8 din 22 aprilie 2014, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis sesizarea pentru exercitarea controlului constituționalității punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 și Hotărârii Guvernului nr.1138 din 15 decembrie 2010 cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărârea nr.243 din 8 aprilie 2010, prezentând sesizarea Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

19. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 126 Economia

„(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține, în condițiile legii;

b) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție;

c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;

d) stimularea cercetărilor științifice;

e) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale;

f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;

g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții;

h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.”

Articolul 127 Proprietatea

„(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”

20. Prevederile relevante ale Codului fiscal nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997 (republicat în M.O., 2007, pag. 4) sunt următoarele:

Articolul 123 Modul de calculare și termenele de achitare a accizelor

„[...]

(5) Mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, cum ar fi votca, lichiorurile și alte băuturi spirtoase, vermuturile și alte vinuri din struguri proaspeți, alte băuturi fermentate de la pozițiile tarifare 2205 și 220600, divinurile, comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova sau importate pentru comercializare pe teritoriul ei, precum și mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, procurate de la agenții economici rezidenți aflați pe teritoriul Republicii Moldova care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, sînt pasibile marcării obligatorii cu “Timbru de acciz”. Marcarea se efectuează în timpul fabricării mărfurilor supuse accizelor, până la importarea acestora, iar în cazul mărfurilor fabricate pe teritoriul Republicii Moldova – până la momentul expedierii (transportării) acestora din încăperea de acciz. Modul de procurare și de utilizare a “Timbrelor de acciz” este stabilit de către Guvern.

(5¹) Articolele din tutun comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova ori importate pentru comercializare pe teritoriul ei, precum și mărfurile procurate de la agenții economici rezidenți aflați pe teritoriul Republicii Moldova, dar care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, sînt pasibile marcării obligatorii cu timbru de acciz. Marcarea se efectuează în procesul fabricării mărfurilor supuse accizelor până la importarea acestora, iar a mărfurilor fabricate pe teritoriul Republicii Moldova – până la momentul expedierii (transportării) acestora din încăperea de acciz. Modul și termenele de procurare, utilizare și de circulație a timbrelor de acciz se stabilește de Guvern.

[...]

(7) Timbrele de acciz de model vechi rămân valabile pe termen de un an de la data punerii în aplicare a celor noi.

[...]”

21. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și

„Timbrului de acciz” de tip nou (M.O., 2010, nr.52-53, art. 305) sunt următoarele:

„În scopul perfecționării procesului de fabricare și utilizare a „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” obligatorii pentru aplicare conform prevederilor art. 123 alin. (5) și (51) din Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, ediție specială), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aplică, începând cu 1 aprilie 2010, „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” de tip nou, care vor fi confecționate la comanda Întreprinderii de Stat „Fiscservinform”, vor avea un grad sporit de protecție și vor fi distribuite în conformitate cu legislația în vigoare.

2. Comercializarea mărfurilor indigene și de import care au fost marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005 se va efectua până la 1 aprilie 2011.

3. Introducerea în țară a mărfurilor marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005 se permite numai în cazul în care exportul acestor timbre pentru marcarea mărfurilor la producătorul străin a fost efectuat până la 1 aprilie 2010.

4. Controlul asupra realizării prezentei hotărâri se pune în sarcina Inspectoratului Fiscal Principal de Stat și a Serviciului Vamal de pe lângă Ministerul Finanțelor.”

22. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 1 din Protocolul adițional nr.1 la Convenție, Protecția proprietății

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

ÎN DREPT

23. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență interdicția comercializării după 1 aprilie 2011 a mărfurilor indigene și de import marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz”, puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005.

24. Astfel, sesizarea se referă la principiile constituționale privind dreptul la proprietatea privată și asigurarea libertății comerțului.

A. ADMISIBILITATEA

25. În conformitate cu decizia sa din 19 mai 2014, Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.

26. Articolele 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază Curtea Supremă de Justiție cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

27. Curtea observă că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou și Hotărârea Guvernului nr.1138 din 15 decembrie 2010 cu privire la modificarea punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr. 243 din 8 aprilie 2010.

28. Curtea reține că, potrivit normelor de tehnică legislativă, dispozițiile de modificare și completare a unui act normativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta. Intervențiile ulterioare de modificare și de completare a acestora trebuie raportate la actul de bază.

29. În acest context, pentru a asigura o mai mare claritate și accesibilitate a hotărârilor Curții Constituționale, ca urmare a practicii statuate (a se vedea paragrafele 18-19 din Hotărârea nr.11 din 28 mai 2013), Curtea va raporta obiectul sesizării la actul de bază. În consecință, Curtea va supune controlului constituționalității prevederile punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010.

30. Curtea reține că prerogativa de a soluționa cazurile excepționale de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

31. În context, Curtea reține că, prin Hotărârea nr.15 din 6 mai 1997 cu privire la interpretarea art.135 alin.(1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova (M.O., 1997, nr.33-34, art.14), a statuat:

„[...] Excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logică între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. [...]”

32. În același sens, legiuitorul a specificat în articolul 12¹ alin. (1) din Codul de procedură civilă că, dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este

în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare către Curtea Constituțională, pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

33. Potrivit Curții Supreme de Justiție, din esența litigiului apărut între părți rezultă că norma de drept, a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei.

34. De asemenea, Curtea reține că prevederile contestate ale punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 nu au mai făcut obiectul controlului constituționalității.

35. Prin urmare, Curtea a apreciat că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul Jurisdicției Constituționale.

36. Totodată, în temeiul articolului 6 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, controlând constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate pronunța o hotărâre și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat.

37. În acest context, Curtea atestă legătura de cauzalitate între obiectul sesizării și prevederile art. 123 alin. (7) din Codul fiscal, care urmează a fi supuse controlului constituționalității.

38. Curtea menționează că prerogativa care i-a fost acordată presupune stabilirea corelației dintre normele contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

39. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolului 46 din Constituție, cu raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară, precum și cu principiile de drept general recunoscute.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 46 DIN CONSTITUȚIE

40. Autorul sesizării pretinde, în special, că prevederile contestate contravin articolului 46 alin. (1) și (2) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

1. Argumentele autorului sesizării

41. Curtea Supremă de Justiție, în calitate de autor al sesizării, consideră că prevederile punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou constituie o încălcare a dreptului de proprietate.

2. Argumentele autorităților

42. Potrivit opiniei scrise a Guvernului, interdicția impusă agenților economici de a-și comercializa după 1 aprilie 2011 mărfurile indigene și de import care au fost marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz”, puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005, nu constituie o ingerință în dreptul de proprietate. Termenul de 1 an pentru circulația paralelă a timbrelor de tip nou și de tip vechi a fost fixat în scopul de a permite agenților economici să-și comercializeze mărfurile indigene și de import marcate cu aceste mărci.

43. Guvernul susține că norma contestată corespunde cerinței de previzibilitate și permite persoanelor vizate să-și ordoneze conduita.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

44. Curtea reține că articolul 126 din Constituție stabilește principiile economiei de piață, bazate pe proprietatea publică și privată. Astfel, proprietatea devine un element indispensabil al societății și al statului. Atât în sens economic, cât și în sens juridic proprietatea este expresia supremă a accesului oamenilor la posesiunea, folosința și dispoziția bunurilor.

45. Potrivit articolului 127 din Constituție, statul ocrotește proprietatea, iar articolul 46 alin.(1) și alin.(2) stipulează că dreptul de proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate și nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

46. Suplimentar normelor constituționale, Curtea reține că dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia este consacrat ca un drept fundamental atât prin articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenția Europeană, cât și prin articolul 17 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

47. În sensul Convenției Europene, noțiunea de „bunuri” cuprinde atât bunurile mobile, bunurile imobile, alte drepturi reale, cât și „speranța legitimă” de a obține un avantaj patrimonial.

48. Totodată, speranța de a i se recunoaște un drept de proprietate ce nu poate fi exercitat efectiv nu poate fi considerat ca un „bun” în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană, și la fel se

întâmplă și în cazul unei creanțe condiționale care se stinge din cauza neîndeplinirii condiției (*a se vedea Prințul Hans-Adam II de Liechtenstein vs. Germania*, nr. 42.527/98, §§ 82 și 83).

49. Aspectul care urmează a fi analizat, în fiecare cauză, este dacă circumstanțele cauzei, examinate în ansamblu, oferă persoanelor vizate un drept asupra unui interes material protejat de articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană. Astfel, aplicabilitatea acestuia suferă o limitare importantă, Convenția protejând doar dreptul de proprietate asupra unui bun, nu și dreptul de a obține proprietatea unui bun. Pentru ca prevederile Convenției să fie aplicabile, este absolut necesar ca drepturile și interesele cu valoare economică să fie actuale.

50. În același timp, Curtea menționează că garantarea prin Constituție nu transformă dreptul de proprietate într-un drept nelimitat, acesta fiind susceptibil de ingerințe ale statului în ceea ce privește exercitarea atributelor sale. Instituirea anumitor limite este impusă de necesitatea asigurării unui echilibru între interesele individuale și interesul general.

51. În acest sens, cu referire la jurisprudența Curții Europene, Curtea, în Hotărârea nr.10 din 20 iunie 2006, a menționat următoarele:

„[...] Evident, ca și în cazul altor drepturi materiale, garantate de Convenție, statul poate restrânge exercițiul dreptului de proprietate. El poate lipsi persoana de proprietate „în interesul societății și în condițiile prevăzute de lege”.

Totodată, el poate „să asigure adoptarea unor asemenea legi, pe care le consideră necesare pentru efectuarea controlului privind folosința proprietății în conformitate cu interesul general” (Hotărârea CEDO din 21.02.1986 în cauza James și alții, seria A, vol.98, pag.14.)

Curtea Europeană a remarcat de asemenea că noțiunea „interes general” este după necesitate amplă. Considerând firesc că în procesul promovării politicii sociale și economice statelor le aparține dreptul de a stabili propria marjă de apreciere a „interesului general”, Curtea a subliniat că ea va respecta hotărârea puterii legislative în problema aprecierii „interesului general”, cu excepția cazului în care hotărârea respectivă este lipsită de temei rațional. [...]”

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

52. Curtea reține că elaborarea și promovarea politicii fiscale reprezintă un mecanism prin intermediul căruia statul reglementează, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție, activitatea economică.

53. Astfel, Curtea menționează că, potrivit art. 123 alin. (5) din Codul fiscal, mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, cum ar fi produsele alcoolice, enumerate de prevederea legală, comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova sau importate pentru comercializare pe teritoriul ei, precum și mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, procurate de la agenții economici rezidenți aflați pe teritoriul Republicii Moldova care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, sînt pasibile marcării obligatorii cu „Timbru de acciz”.

54. De asemenea, potrivit art. 123 alin. (5¹) din Codul fiscal, și articolele din tutun sunt pasibile marcării obligatorii cu timbru de acciz.

55. Marcarea se efectuează în procesul fabricării mărfurilor supuse accizelor până la importarea acestora, iar a mărfurilor fabricate pe teritoriul Republicii Moldova – până la momentul expedierii (transportării) acestora din încăperea de acciz.

56. Potrivit normelor legale enunțate, modul de procurare și de utilizare a “Timbrelor de acciz” este stabilit de către Guvern.

57. Curtea observă că în scopul perfecționării procesului de fabricare și utilizare a timbrelor de acciz obligatorii pentru aplicare conform prevederilor art. 123 alin. (5) și (5¹) din Codul fiscal, prin Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 s-a stabilit că **începând cu 1 aprilie 2010** se aplică „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” **de tip nou**, care vor fi confecționate la comanda Întreprinderii de Stat „Fiscservinform”. Conform hotărârii, acestea vor avea un grad sporit de protecție și vor fi distribuite în conformitate cu legislația în vigoare.

58. În același timp, Curtea reține că prin pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010, începând cu 1 aprilie 2011 s-a interzis comercializarea mărfurilor indigene și de import care au fost marcate cu „Timbre de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005.

59. Curtea subliniază că orice achiziționare de mărfuri de către agenții economici cu scopul punerii în vânzare **are la bază un interes economic, ce dă naștere acestora la o speranță legitimă de obținere a unui venit.**

60. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, anumite „interese economice” ale unui subiect de drept, persoană fizică sau juridică, care pot să se prezinte sub forma unor speranțe legitime la obținerea unor venituri constituie „bun”, în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Speranța legitimă trebuie privită ca o posibilitate nematerializată, prin care persoanele își pot realiza anumite drepturi.

61. Astfel, dreptul agenților economici de a dispune de propriile bunuri prin comercializarea acestora **reprezintă o valoare patrimonială**, având caracteristicile unui „bun” în sensul primei fraze a art.1 din Protocolul adițional la Convenția Europeană.

62. Curtea observă că, până la aprobarea Hotărârii Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010, **cadrul legal național nu cuprindea nici o referință care ar viza termenul de valabilitate a timbrelor de acciz în situația în care acestea sunt substituite cu altele noi.**

63. Curtea reține că Regulamentul privind modul de procurare și aplicare a timbrelor de acciz pe articolele de tutun, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1427 din 18 decembrie 2007, **nu reglementează nici o modalitate de schimbare a timbrelor cu valabilitatea expirată**, ci doar restituirea lor statului în cazuri de neutilizare sau deteriorare în procesul de producție. Prevederi similare conține și Hotărârea Guvernului nr.1481 din 26 decembrie 2007 cu privire la marcarea producției alcoolice.

64. Curtea nu poate accepta argumentele reprezentanților Guvernului, potrivit cărora în baza ordinului Inspectoratului Fiscal Principal de Stat timbrele vechi au putut fi substituite cu cele noi.

65. Curtea reține că, prin Ordinul nr. 72 din 2 ianuarie 2011, Î.S. „Fiscservinform” urma să asigure, la cerere, substituirea gratuită **doar a timbrelor vechi neaplicate și aflate în stoc** la producători sau importatori. Deci, respectivul ordin **nu viza timbrele vechi deja aplicate pe mărfuri**.

66. În același timp, Curtea menționează că Ordinul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat a fost emis tocmai la 2 ianuarie 2011 (Hotărârea Guvernului nr.243 a fost adoptată la 8 aprilie 2010) și nu a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

67. Astfel, Curtea menționează că la momentul achiziționării mărfurilor supuse accizelor și pasibile marcării obligatorii cu “Timbru de acciz”, pus în circulație în 2005 și 2008, cadrul legal nu stabilea agenților economici nici o limitare a aplicabilității în timp a acestora. Respectiv, nici volumul stocurilor achiziționate nu putea fi limitat.

68. În aceste circumstanțe, Curtea reține necesitatea instituirii unui cadru legal previzibil în activitatea agenților economici, care să cuprindă indicii adecvate în circumstanțe concrete.

69. Curtea reiterează că necesitatea asigurării unui echilibru între interesele individuale și interesul general poate determina limitarea dreptului de proprietate. În jurisprudența sa anterioară, precum și a Curții Europene, Curtea a relevat că o măsură privativă de proprietate trebuie să păstreze un echilibru just între exigențele interesului general al comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale individului, să fie convenabilă pentru realizarea scopului ei legitim și nedisproporționată față de acesta (a se vedea *James și alții vs. Regatul Unit, Hotărârea din 21 februarie 1986*).

70. Curtea acceptă că emiterea noilor timbre de acciz cu un grad sporit de protecție a fost pe deplin justificată de existența numeroaselor mărfuri contrafăcute. Astfel, scopul legitim urmărit prin ingerință a fost combaterea evaziunilor fiscale, excluderea de pe piață a mărfurilor contrafăcute și într-un final protecția consumatorului.

71. Totodată, Curtea reține că restricția impusă prin interdicția comercializării după 1 aprilie 2011 a mărfurilor indigene și de import care au fost marcate cu „Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005 constituie o ingerință disproporționată în raport cu scopul urmărit.

72. O astfel de limitare a comercializării **generează profunde implicații cuantificabile în ceea ce privește situația economică a persoanei juridice**, care în activitatea sa achiziționează bunuri în scopul realizării acestora, în unele situații achitând toate drepturile de import.

73. În respectiva circumstanță, pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 afectează dreptul de proprietate și libertatea economică a agenților economici. Or, prin prisma prevederilor art. 126 alin. (2) lit. b) din

Constituție, statul este obligat să asigure libertatea comerțului și a activității de întreprinzător.

74. Curtea menționează că statul, concomitent cu sporirea gradului de protecție pentru timbrele de acciz, urma să stabilească un mecanism care ar permite agenților economici epuizarea stocurilor de mărfuri cu accize emise anterior, în măsura în care să asigure proporționalitatea interesului general urmărit prin confecționarea timbrelor cu un grad sporit de securitate și posibilitatea agenților economici de a dispune de bunuri.

75. Or, ingerința în dreptul de proprietate trebuie să mențină un echilibru între interesul general al statului și interesul particular al individului.

76. Din speța aflată pe rolul instanței de judecată, Curtea observă că termenul de 1 an, acordat de cadrul legal, nu a permis operatorilor economici epuizarea stocurilor de producție de țigări importate pe care au fost aplicate aceste timbre. Reieșind din capacitatea pieței la absorbția diferențiată a mărfurilor, în anumite cazuri termenul de 1 an nu poate fi apreciat ca unul rezonabil.

77. Totodată, reieșind din faptul că noile timbre au fost puse în aplicare începând cu 1 aprilie 2010, iar mărfurile cu timbre anterioare au putut fi realizate până la 1 aprilie 2011, Curtea observă că **pe parcursul unui an a fost posibilă comercializarea concomitentă a mărfurilor**. În această situație nefiind clară necesitatea instituirii unui termen limită.

78. În același timp, Curtea reține că ulterior Hotărârii Guvernului, la 23 decembrie 2011, prin Legea nr. 267, articolul 123 din Codul fiscal a fost completat cu alineatul (7), potrivit căruia: „**Timbrele de acciz de model vechi rămân valabile pe termen de un an de la data punerii în aplicare a celor noi**”.

79. Astfel, Curtea menționează că prin respectiva normă, la substituirea oricăror timbre de acciz, legiuitorul a prestabilit interdicția agenților economici de a-și comercializa mărfurile marcate cu timbre vechi la expirarea unui an de la data punerii în aplicare a celor noi.

80. Curtea reține că statul dispune de suficiente mecanisme de control și de sancționare capabile să asigure autenticitatea mărfii expusă pe piață. Totodată, **statul nu poate pune în sarcina individului realizarea unui interes public**.

81. Reieșind din faptul că, potrivit art.123 din Codul fiscal, legiuitorul a acordat Guvernului competența de a stabili modul de procurare și de utilizare a “Timbrelor de acciz”, Curtea consideră necesară reglementarea modalității de substituire a timbrelor vechi neaplicate și aflate în stoc la producători sau importatori și acordarea posibilității epuizării stocurilor de mărfuri cu accize vechi deja aplicate.

82. Respectiv, Curtea reiterează necesitatea stabilirii prin acte normative a unor standarde previzibile și proporționale referitoare la activitatea agenților economici.

83. În contextul celor menționate, Curtea reține că interdicția impusă agenților economici de a-și comercializa mărfurile marcate cu timbre vechi la expirarea unui an de la data punerii în aplicare a celor noi constituie o ingerință în dreptul de proprietate, ce intră în domeniul de aplicare al articolului 46 din Constituție și alin. 2 al art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană.

Pentru aceste motive și în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. e) și 68 din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se admite excepția de neconstituționalitate a punctului 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010, care vizează termenul de comercializare a mărfurilor indigene și de import care au fost marcate cu „Timbru de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbru de acciz” puse în circulație de la 1 iulie 2008 și, respectiv, de la 1 aprilie 2005.

2. Se declară *neconstituțional* punctul 2 din Hotărârea Guvernului nr.243 din 8 aprilie 2010 privind aplicarea „Timbrului de acciz. Marcă comercială de stat” și „Timbrului de acciz” de tip nou.

3. Se declară *neconstituțional* alineatul (7) al articolului 123 din Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24 aprilie 1997.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Petru RAILEAN

*Chișinău, 29 mai 2014
HCC nr.17
Dosarul nr.30g/2014*